

Hátránykompenzálás és közösségi tanulás

A SZTE JGYPK Felnőttképzési Intézet és a Motiváció Oktatási Egyesület együttműködése

Szűcs Norbert

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Felnőttképzési Intézet

A közösségi tanulással foglalkozó szakirodalom fontos megállapítása, hogy a civilszervezetek jelentős mértékben hozzájárulhatnak az oktatási rendszer teljesítményéhez, illetve számos esetben meghatározó szocializációs színteret jelenthetnek a programjaik a bevontak számára (Arapovics 2011). A tanulmány egy olyan együttműködési gyakorlatot kíván bemutatni, melyre mindkét állítás igaz. A Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Felnőttképzési Intézet és Motiváció Oktatási Egyesület több hátránykompenzálással kapcsolatos programban működött együtt, jelentős szinergiát elérve a partneri kapcsolattal.¹ A tanulmány bemutatja a 2007/2008-as tanév óta működő Hallgatói Mentorprogram kereteit, mely a két fél együttműködésének alapját adja, majd összegzi a Motiváció Oktatási Egyesület tevékenységét.² Ezt követően áttekinti az együttműködés konkrét területeit és eredményeit.

A Hallgatói Mentorprogram bemutatása

2007-ben Szegeden, a közoktatási deszegregációs program keretében egy többségében cigány/roma, illetve hátrányos helyzetű tanulók által látogatott, extrém mértékben alacsony oktatási minőséget biztosító gettóiskolát zártak be a döntéshozók. A tanulókat tizenegy szegedi általános iskolába integrálták. A legtöbb tanulót befogadó iskolába 23 gyermek került, a legkevesebbet fogadó intézménybe hét, egy-egy osztályba pedig legfeljebb három tanulót helyeztek. A megszüntetett intézmény pedagógusainak többségét továbbfoglalkoztatták, a befogadó iskolákban összesen 16,5 mentortanári és fejlesztő pedagógusi státuszt hoztak létre számukra (Szűcs – Kelemen 2013).

A 2007/2008-as tanév elején a deszegregációs intézkedés támogatása, a rideg integráció elkerülése érdekében a Roma Education Fund támogatásával a Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézete civilszervezetekkel együttműködve mentorhálózat megszervezését kezdeményezte, mely később autonóm közösségé, majd szervezetté fejlődött. A program keretei között szegedi általá-

¹ A tanulmány szerzője a Felnőttképzési Intézet oktatója, illetve a Hallgatói Mentorprogram egyik alapítója, a Motiváció Oktatási Egyesület egyik vezetője.

² A Felnőttképzési Intézet tevékenységeinek bemutatására nem kerül sor, mivel jelen tanulmánykötet többek között ezt a célt szolgálja.

nos iskolákban kaptak mentori segítséget az új iskolába kerülő hátrányos helyzetű, többségében cigány/roma tanulók. A program felsőoktatásban tanuló hallgatók, elsősorban pedagógusjelöltek és egyéb segítő hivatásra készülők munkájára épült. A Hallgatói Mentorprogram (2012-től Motiváció Hallgatói Mentorprogram) elsődleges célja a deszegregációs folyamat keretében iskolát váltó tanulók tanulmányi felzárkózásának és szociális integrációjának segítése volt, de közvetett módon a pedagógusjelöltek szakmai felkészítésének támogatása és a társadalmi érzékenyítés elősegítése is a célkitűzések között szerepelt (ld. Fejes – Szűcs 2013).

A programhoz a 2008/2009-es tanévben a hódmezővásárhelyi közoktatási deszegregációs programban érintett általános iskolák is csatlakoztak. A településen egy komplex stratégia keretében a 2006/2007-es tanévet követően valamennyi általános iskolát megszüntették, s 10 intézmény helyett 5 intézményt alapított újjá az iskolafenntartó, miközben valamennyi iskola körzeti feladatellátási kötelezettséget kapott. Az új iskolakörzetek kialakításánál figyelembe vették a halmozottan hátrányos helyzetű családok lakóhelyi eloszlását is (Szűcs 2013).

A mentori munka a deszegregációban érintett tanulók továbbtanulásával nem ért véget, az adott iskolákban további segítségre szoruló tanulók bevonásával folytatódott. A 2013/2014-es tanévben már a Motiváció Oktatási Egyesület által fenntartott szegedi és tiszaszigeti tanodákban is dolgoztak mentorhallgatók, 2014 szeptemberétől pedig kizárólag tanodai helyszíneken működik a program. Jelen írás a Hallgatói Mentorprogram alapvető célkitűzéseinek és a tanulmány témája szempontjából releváns eredményeinek bemutatása érdekében az iskolákban folytatott mentori tevékenységekre fókuszál.

A programba belépő hallgatók elméleti felkészítését egy egyetemi kurzus támogatta, ami a hátrányos helyzetből és a kisebbségi létből fakadó nehézségek és az iskolai kudarc közötti összefüggéseket, az ezzel kapcsolatos kutatási eredményeket és megoldási lehetőségeket tekintette át, kiemelt figyelmet fordítva a deszegregáció és a mentorálás témakörére. Egy további, heti rendszerességgel megtartott kurzus, a Mentortalálkozó szolgált az adminisztratív feladatok, programszervezéssel kapcsolatos teendőik, a mentorálás során felmerült kérdések, problémák, tapasztalatok megtárgyalására. Az elméleti kurzust minden újonnan bekapcsolódó mentorhallgatónak el kellett végeznie a csatlakozás félévében, illetve a heti találkozókra való megjelenés a program minden résztvevőjével szemben folyamatos elvárás volt. Többek között módszertani továbbképzések és belső képzések keretében számos további lehetőséget biztosított a program a mentori munka hatékony végzéséhez szükséges kompetenciák megszerzéséhez (ld. Fejes – Kelemen – Szűcs 2014a).

A mentorhallgatók egy része munkája ellentételezéseként ösztöndíjban részesült. A befektetett időt figyelembe véve az ösztöndíj minimális volt, a hallgatók számára felkínált diákmunkák mindenkor legalacsonyabb óradíjai magasabbak voltak, mint a programban megszerezhető ösztöndíj. A program hatáselemzése is rámutatott, hogy a Hallgatói Mentorprogramhoz való csatlakozás elsődleges motivációját a gyakorlatszerzés és a szakmai fejlődés lehetősége jelentette. En-

nek a munkaerőpiacon való hasznosítását a programban való részvételtől és feladatokról kiállított igazolás, valamint az elvégzett továbbképzések tanúsítványai biztosították. További előnyt jelentett a mentorhallgatók számára, hogy a programot kísérő egyetemi kurzusokért kreditet kaphattak. Ugyancsak vonzerővel bírt néhány mentorhallgató számára, hogy szakmai támogatást és terepet szerezhettek, amennyiben tudományos diákköri dolgozatukhoz, szakdolgozatukhoz oktatási esélyegyenlőséggel kapcsolatos témát választottak (ld. Balázs 2011, Bereczky – Fejes 2013, Szabó 2008).

Az ösztöndíjas, azaz legalább nyolc órát hetente az iskolában töltő mentorhallgatók feladatai közé a következő tevékenységek tartoztak: rendszeres találkozás a mentorált tanulókkal, helyzetük nyomon követése; korrepetálás; kapcsolattartás a mentorált tanulók szüleivel; a többségi tanulókkal közös programok szervezése; közös gondolkodás a tanulókkal, tanárokkal a felmerülő iskolai problémák megoldása érdekében; egyéni tanulói igényekre és szükségletekre épülő fejlesztés; egyéni esetkezelés; a család és az iskola közötti információáramlás segítése, mediálás; a programmal kapcsolatos adatgyűjtés, adminisztráció. Az ösztöndíjas mentorhallgatók általában 3–5 tanuló mentorálását végezték.

Az önkéntesek többsége átlagosan heti három órát töltött az iskolában, így feladatvállalásuk eltért az ösztöndíjas mentorhallgatókétól. Egy részük az ösztöndíjas társaikhoz hasonlóan differenciált feladatokat végzett, ám kevesebb tanulóval foglalkozott. Az önkéntesek egy másik csoportja az ösztöndíjasok munkáját támogatta, például közösségi programok, szabadidős tevékenységek megvalósításában.

A mentorhallgatók tanulókkal töltött idejének jelentős részét a közös tanulás tette ki. A tanulássegítés szervezésének számos kombinációja alakult ki a program keretei között, melyek a következőképpen csoportosíthatók:

1. a tanítási idő befejezése után, napközis, tanulószobai foglalkozás ideje alatt, egyéni vagy csoportos munkaformában;
2. a tanítási idő alatt, azaz egyes órákról kivihették a tanulókat a pedagógusjelöltek – hasonlóan a mentortanárok, illetve gyógypedagógusok, fejlesztőpedagógusok által kialakított gyakorlathoz –, egyéni vagy csoportos munkaformában (ez elsősorban a készségtárgyakat jelentette, de a szaktárgyak esetében is előfordul a pedagógusok döntésétől, az adott óra céljától függően);³
3. a tanóra ideje alatt egy tanuló mellett ült a pedagógusjelölt, így általában egyetlen tanuló munkáját segítette az adott óra teljes ideje alatt;
4. duáltanítás keretében, a pedagógusjelölt részt vett a tanórán, ahol a pedagógussal megegyező feladatokat és/vagy pedagógiai asszisztensi feladatokat látott el.

³ Ezt a gyakorlatot csak a program első éveiben, az iskolaigazgató vagy a pedagógus kérésére követték a mentorhallgatók. Később a Hallgatói Mentorprogram vezetői nem engedélyezték ezt a mentorálási formát, mert esetenként az elkülönítés eszközeként működött.

A tanulássegítés leggyakrabban csoportos munkaformában folyt, főként a tanítási idő befejezése után, mely keretében a házi feladatok elkészítésében, az órákra való felkészülésben segítettek a mentorhallgatók, valamint képességfejlesztő feladatok, tevékenységek segítségével támogatták az iskolai munkát.

A tanulók többsége esetében a problémák leginkább látható jele a nagymértékű tanulmányi lemaradás volt. Ugyanakkor kiemelten fontos cél volt a tanulók bevonása egyéb olyan tevékenységekbe is, amelyek közvetett módon befolyásolhatják a tanulássegítést, például a tanulókkal, iskolával kapcsolatos hozzáálláson keresztül. Emellett a társas kapcsolatok befolyásolása további lényeges célként jelent meg mind a kortársak, mind a pedagógusok, mind a mentorhallgatók tekintetében. A mentor-mentorált viszony pozitív irányú befolyásolása azért is bírt kiemelt jelentőséggel, mert gyakran a tanulók szabadidejében folyt a mentorálás, azaz a tanulók dönthettek arról, részt vesznek-e a délutáni foglalkozásokon.

A Motiváció Oktatási Egyesület tevékenységei

A Hallgatói Mentorprogram csapata – egyetemi oktatók, esélyegyenlőségi szakemberek, pedagógusok és pedagógusjelöltek – a program hatékonyabb megvalósítása és fejlődése érdekében 2012-ben megalapította a Motiváció Oktatási Egyesületet.⁴ A civilszervezetet azzal a céllal hozták létre, hogy a magyar oktatási rendszer, illetve az oktatás során alkalmazott pedagógiai tartalmak, módszerek vizsgálatával és fejlesztésével elősegítsék a hazai oktatás megújítását, az oktatási minőség általános emelését és a méltányosság megvalósulását. Az egyesület hátrányos helyzetűek, kiemelten gyermekek és fiatalok társadalmi beilleszkedését támogatja motiválás, képesség tevés és a társadalom érzékenyítése útján. Tevékenységeit három fő terület köré lehet csoportosítani.

(1) Hátránykompenzáló és tehetséggondozó oktatási programokat szervez hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok számára innovatív pedagógiai módszerek alkalmazásával (ld. Fejes 2015, Kiss – Csemesz – Fejes 2015, Márton 2015). A már bemutatott Hallgatói Mentorprogramon kívül az egyesület tanodát⁵ működtet; regisztrált tehetségpontként tehetséggondozó programokat valósít meg; IKSZ-programja keretében iskolai közösségi szolgálatot teljesítő fiatalokat mentorál, akik részben a támogatott hátrányos helyzetű középiskolás tanulók, részben pedig középosztálybeli diákok köréből rekrutálódnak; Erasmus Plus Program keretében nemzetközi ifjúsági csereprogramok megvalósításában vesz részt; a Kistesó Programmal pedig az iskoláskorúnál fiatalabb gyermekekre és szüleikre fókuszál.

⁴ www.motivaciomuhely.hu

⁵ „A Tanoda civil vagy egyházi szervezet által működtetett, helyi sajátosságokra, a gyermekek, fiatalok önkéntes részvételére és egyéni szükségleteire építő innovatív szemléletű hátránykompenzáló kezdeményezés, amely a Tanoda fenntartója által autonóm módon használt közösségi színteret működtet. A Tanoda olyan, a személyiségfejlődés egészét szem előtt tartó komplex szolgáltatást nyújt, melyet a köznevelési rendszerben kevésbé sikeres, a társadalmi perifériára szoruló gyermekek és fiatalok korlátozottan vagy egyáltalán nem érhetnek el.” Tanodaszterd 2015: 3 (részletesen ld. Fejes 2014)

(2) Fontos célkitűzése az egyesületnek a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi integrációjával, oktatásával kapcsolatos társadalmi érzékenyítés. Ennek érdekében készült a Mentortársas elnevezésű társasjáték, mely a hátrányos helyzetű tanulók iskolai életútját mutatja be innovatív formában. Az IntegrÁCIÓ-program keretében fiatalokat próbálnak az integrált oktatás ügyéről tájékoztatni és aktivizálni, központi üzenetként megfogalmazva, hogy a különböző társadalmi csoportokba tartozó tanulók együttnevelése nemcsak emberjogi és esélyegyenlőségi, hanem a megfelelő oktatási minőség biztosítása révén gazdasági és munkaerő-piaci kérdés is. Akkreditált pedagógus-továbbképzések és felnőttképzések szervezésével⁶ is egyrészt a téma iránti érzékenyítést, másrészt innovatív pedagógiai módszerek elterjesztését célozzák.

(3) Kutatás, szakpolitikai tevékenységek, érdekérvényesítés az egyesület harmadik irányultsága. Az egyesület tagjai tudatosan közölnek mind ismeretterjesztő, mind akadémiai jellegű publikációkat, ezáltal széles körben (kiemelten pedagógusokat célozva) terjesztik a kutatási eredményeket, szakirodalmi ismereteket, illetve felhívják a kutatói szféra figyelmét az általában kevésbé dokumentált civil innovációkra, programokra.⁷ Érdekérvényesítő tevékenységeik közül kiemelten fontos a 85 tanoda csatlakozásával kialakított TanodaPlatform Hálózat megszervezése, mely keretében szakmai műhelyeket szerveznek, módszertani publikációkat és filmeket készítenek, továbbá aktívan alakítják a tanodákkal kapcsolatos szakpolitikát – például a tanodák szakmai programjának keretrendszerét meghatározó Tanodaszterd megírásában játszott meghatározó szerepet az egyesület (Szűcs 2015).⁸ Érdekérvényesítésre és a szakpolitika alakítására törek-szenek az Emberi Erőforrások Minisztériuma által szervezett Antiszegregációs Kerekasztalba delegált szakértő tevékenysége révén is.

A felsorolt tevékenységekből egyértelműen kiolvasható, hogy a Motiváció Oktatási Egyesület elsődleges célcsoportját a hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok alkotják, de másodlagos célcsoportjaként nemcsak az előbbieket, hanem a középosztálybeli fiatalokat – elsősorban pedagógusjelölteket és segítő szakmát tanulókat – és a pedagógusokat is megnevezhetjük. Az egyesület programjainak központját a szegedi Motiváció Tanoda épülete adja, ahol az egyesület irodája is működik, többfunkciós terei pedig képzések, workshopok megtartására is alkalmasak.

A Felnőttképzési Intézet és Motiváció Oktatási Egyesület együttműködése

A Felnőttképzési Intézet és a Hallgatói Mentorprogram együttműködése 2007-ben, a program indulásakor kezdődött, majd a Motiváció Oktatási Egyesület

⁶ A Motiváció Oktatási Egyesület akkreditált képzései: Társadalmi integráció és méltányos oktatás – az együttnevelés támogatásának lehetőségei; Mentortársas – társasjáték-alapú képzés az oktatási egyenlőtlenségekről; Társasjáték-pedagógia; Olvasáskultúra- és szövegértés-fejlesztés.

⁷ A Motiváció Oktatási Egyesület kiadványai: <http://motivaciomuhely.hu/hu/kik-va-gyunk/publikaciok/>

⁸ www.tanodaplatform.hu

megalakulását követően további területekre is kiterjedt, intenzívebbé vált. A 2013/2014. tanévben a Hallgatói Mentorprogramot a Felnőttképzési Intézet finanszírozta, az IPA Magyarország-Szerbia Határon Átnyúló Együttműködési Program támogatásának felhasználásával. A program ebben a tanévben az EDUCOOP-projekt (Educational Cooperation for Disadvantaged Children and Adults) részeként, a Szegedi Tudományegyetem Felnőttképzési Intézetének és az Újvidéki Egyetem Magyar Tanítási Nyelvű Tanítóképző Karának együttműködésében, a Motiváció Oktatási Egyesület szakembereinek közreműködésével valósult meg. Az EDUCOOP-projektnek három alappillére volt.

(1) Képzési csomagok kifejlesztése: az SZTE Felnőttképzési Intézetének és az ÚE Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karának oktatói öt komplex oktatási programcsomagot dolgoztak ki, melyek a pedagógusképzésben a hátrányos helyzetű, kiemelten a cigány/roma tanulók és felnőttek oktatására készítik fel a hallgatókat.⁹

(2) Motiváció Hallgatói Mentorprogram: a 2013/2014. tanévben mindkét oldalon megszervezésre került egy hátránykompenzáló oktatási program, melyben 15-15 egyetemi hallgató mentorálással segített 45 hátrányos helyzetű általános iskolás tanulót. A mentorok elsődleges feladata a tanulók tanulmányi és szociális fejlesztése volt. A mentorprogram magyar oldalon három szegedi általános iskolában, szerb oldalon pedig a horgosi általános iskolában működött.

(3) Kutatási program: a közösen kidolgozott képzési anyagok hatékonyságának vizsgálatára; a Mentorprogram eredményének, a mentorok tapasztalatainak feltárására; a Mentorprogram fenntarthatósági és disszeminációs stratégiájának kidolgozására került sor. A projekt eredményeit két kétnyelvű és egy háromnyelvű kötetben foglalták össze a megvalósítók (ld. Csempesz 2014a, 2014b, Feres – Kelemen – Szűcs 2014a, 2014b, Lepeš 2014).

A Motiváció Oktatási Egyesület tevékenységei, illetve a két partner közt megvalósuló együttműködések több szempontból is alkalmasak a közösségi tanulásra. Az egyesület tanodáiban, mentorprogramjában, projektjeiben gyakorlatszerzési lehetőséget, referenciát biztosít egyetemi hallgatók számára. Jellemzően az egyesület senior mentorai, vezetői tudatosan és szisztematikusan, tehetséggondozói attitűddel készítik fel a mentorhallgatókat a feladatuk ellátására. Nemcsak a pedagógiai munkában, hanem igény esetén szakdolgozatuk, Tudományos Diákköri dolgozatuk, kutatásuk, publikációjuk elkészítésében is támogatják a hallgatókat.¹⁰

Az EDUCOOP-projekt pályázati anyagának elkészítését és megvalósítását az egyesület által biztosított know-how tette lehetővé. Az EDUCOOP során kidolgozott öt tananyagon kívül is több egyetemi kurzus tematikája kapcsolódott a

⁹ Motiváció hátrányos helyzetűek körében; Innovatív oktatási megoldások; Hátrányos helyzetű tanulók integrációja, oktatási problémáinak kezelése; A nyelvi hátrányos helyzettől a funkcionális analfabetizmusig; Felnőttképzés a hátrányos helyzetű csoportok körében

¹⁰ Az egyesület önkénteseinek körében, illetve az egyesület tevékenységeihez kapcsolódóan szakdolgozatot, kutatást készítő hallgatók körében a Szegedi Tudományegyetem több karának hallgatói megtalálhatók, nemcsak a Felnőttképzési Intézet diákjai.

Hallgatói Mentorprogramhoz, illetve az egyesület kutatásaihoz. A Motiváció Oktatási Egyesület munkatársai nemcsak graduális képzésen tanítottak, hanem a Mentorpedagógus szakirányú továbbképzésen is. A Felnőttképzési Intézet több kurzusán oktatási segédanyagként használják a Mentortársast.

A Motiváció Oktatási Egyesület számos területen segíti tehát a Felnőttképzési Intézet munkáját, s ad közösségi tanulás keretei között is gyakorlatszerzési lehetőséget hallgatóinak. A partneri viszony azonban kétirányú, a civilszervezet is sokat köszönhet az intézetnek. Kezdetben mindössze infrastruktúrával támogatta az intézet a Hallgatói Mentorprogramot, később – az EDUCOOP-projekt szervezeti háttérének és pályázati önértékének biztosításával – a program egy finanszírozott tanévének megvalósításával. Ennek az együttműködésnek köszönhetően a Motiváció Tanoda munkatársai jelenleg is több szükséges eszközt (pl. laptopokat, sportszereket, hangosítást) használhatnak mentori munkájuk során. A projekt azonban nemcsak infrastrukturális és finanszírozási támogatást jelentett a Motiváció Oktatási Egyesület számára, hanem a Hallgatói Mentorprogram modelljének multiplikálását is. Az egyetemi szférával történő együttműködés presztízszt, referenciát, akadémiai network-öt, publikációs lehetőséget, konferencia-részvételt biztosít a civilek számára. Az egyesület több tagja felsőoktatási vagy szakirányú továbbképzési kurzusok megtartásával fejlesztheti magát, szerezhethet referenciát és tapasztalatai átadásával disszeminálhatja a Motiváció Oktatási Egyesület eredményeit, terjesztheti témáit, üzeneteit. Természetesen az egyesület önkénteseinek a toborzásában is hasznos az egyetemi partnerség. A Felnőttképzési Intézet egyik oktatójának és önkéntes hallgatóinak nagy szerepe van abban, hogy a Motiváció Oktatási Egyesület akkreditált pedagógus-továbbképzéseket és felnőttképzéseket tudott indítani.¹¹

Összegzőképpen elmondható hogy a Szegedi Tudományegyetem Felnőttképzési Intézet és a Motiváció Oktatási Egyesület együttműködésének bemutatott modellje követhető mintát, illetve adaptálható elemeket kínál olyan – elsősorban hátránykompenzáló – kezdeményezések számára, amelyekben az eredményesség szempontjából a nem formális tanulásnak és közösségi tanulásnak központi szerep tulajdonítható, illetve ahol a civil szféra és a felsőoktatás szereplői kívánnak együttműködni, szinergiát teremteni.

Irodalom

Arapovics Mária 2011. A közösség tanulása. ELTE Az Élethosszig Tartó Művelődésért Alapítvány, Budapest.

Balázs Ákos 2011. A szegedi Hallgatói Mentorprogram. Taní-tani Online [2011.05.20.] <http://www.tani-tani.info/a_szegedi_hallgatoi_mentorprogram >

Bereczky Krisztina – Fejes József Balázs 2013. Pedagógusok nézeteinek és tapasztalatainak vizsgálata egy deszegregációs intézkedéssel összefüggésben. In Fejes József Balázs – Szűcs Norbert (szerk.) A szegedi és hódmezővásárhelyi deszegregációt támogató Hallgatói Mentorprogram. Öt év tapasztalatai. Belvedere Meridionale, Szeged. 131–155.

Csempe Péter 2014a. A Motiváció Hallgatói Mentorprogram adaptálásának szerbiai tapasztalatai. SZTE JGYPK Felnőttképzési Intézet, Szeged.

¹¹ Farkas Éva és Beszédes Viktória, továbbá Baranyi Renáta és Ravasz Enikő segítették az egyesületet.

Csempesz Péter 2014b. The Adaptation of the Motivation Student Mentoring Program in Serbia. SZTE JGYPK Felnőttképzési Intézet, Szeged.

Fejes József Balázs 2014. Mire jó a tanoda? Esély, 26 (4) 29–56.

Fejes József Balázs 2015. Szövegértés-fejlesztés a tanodában. Lehetőségek és nehézségek. Taní-tani Online <http://www.tani-tani.info/szovegertes_fejlesztes_a_tanodaban> [2015.10.19.]

Fejes József Balázs – Szűcs Norbert 2013. Pedagógusképzés és hátránykompenzáció. In Fejes József Balázs – Szűcs Norbert (szerk.) A szegedi és hódmezővásárhelyi deszegregációt támogató Hallgatói Mentorprogram. Öt év tapasztalatai. Belvedere Meridionale, Szeged. 171-188.

Fejes József Balázs – Kelemen Valéria – Szűcs Norbert 2014a. A Motiváció Hallgatói Mentorprogram modellje. Útmutató felsőoktatási hallgatók részvételével szervezett hátránykompenzáló programok megvalósításához. SZTE JGYPK Felnőttképzési Intézet, Szeged.

Fejes József Balázs – Kelemen Valéria – Szűcs Norbert 2014. The model of Motivation Student Mentoring Program. Guidelines for the realisation of disadvantaged compensation programs with the involvement university students. SZTE JGYPK Felnőttképzési Intézet, Szeged.

Kiss Veronika – Csempesz Péter – Fejes József Balázs 2015. Motiváció Ösztönzőprogram - Egy szövegértést fejlesztő mentorprogram koncepciója és tapasztalatai. Anyanyelv-pedagógia, 8 (1) <<http://anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=556>> [2015.10.19.]

Lepeš, Josip (szerk.) 2014. Iskustva mentorskog programa u Subotici i u Horgošu. A szabadkai-horgosi Mentorprogram tapasztalatai. Experiences of the mentoring program in Subotica and Horgos. Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku, Subotica.

Márton Gábor 2015. Pályaorientációs lehetőségek a tanodában. Taní-tani Online [2015.05.26.] <http://www.tani-tani.info/palyaorientacios_lehetosegek_a_tanodaban>

Szabó Diána 2008. Integrált diákok mentorálása. Fejlesztő Pedagógia, 19 (6) 77–82.

Szűcs Norbert 2013. A hódmezővásárhelyi deszegregációs intézkedés: az oktatási rendszer esélyegyenlőség-fókuszú komplex átszervezése. In Fejes József Balázs – Szűcs Norbert (szerk.) A szegedi és hódmezővásárhelyi deszegregációt támogató Hallgatói Mentorprogram. Öt év tapasztalatai. Belvedere Meridionale, Szeged. 58–70.

Szűcs Norbert 2015. A TanodaPlatform bemutatása. Taní-tani Online [2015.05.04.] <<http://www.tani-tani.info/tanodaplatform>>

Szűcs Norbert – Kelemen Valéria 2013. A szegedi deszegregációs intézkedés: egy gettóiskola megszüntetése. In Fejes József Balázs – Szűcs Norbert (szerk.) A szegedi és hódmezővásárhelyi deszegregációt támogató Hallgatói Mentorprogram. Öt év tapasztalatai. Belvedere Meridionale, Szeged. 36-57.

Tanodaszterd 2015: Emberi Erőforrások Minisztériuma, Budapest.